

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO. 410.022.02.2016

P/16/068

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań

T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01

lpo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli P/16/068 – Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę dużych aglomeracji miejskich na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu

Kontrolerzy

1. Maciej Kowalski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/128/2016 z 18 października 2016 r.,
2. Marek Rozwalka, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/129/2016 z 18 października 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-2)

Jednostka kontrolowana Urząd Miasta Poznania, Plac Kolegiacki 17, 61-841 Poznań (dalej „Urząd”).

Kierownik jednostki kontrolowanej Jacek Jaśkowiak, Prezydent Miasta Poznania, (dalej „Prezydent”)¹

(dowód: akta kontroli str. 4)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

W okresie objętym kontrolą³ w Poznaniu nie wystąpiły sytuacje kryzysowe skutkujące zagrożeniem bezpieczeństwa zaopatrzenia Miasta w wodę. Zasoby wody będące w dyspozycji przedsiębiorstwa prowadzącego zbiorowe zaopatrzenie w wodę (Aquanet S.A., dalej także „Spółka”)⁴ pozwalały na pokrycie zapotrzebowania na wodę ludności Poznania w sytuacji całkowitego zniszczenia miejskiej sieci wodociągowej oraz braku energii elektrycznej⁵.

Prezydent dysponował planami reagowania na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób wpłynąć na stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców Miasta, jednakże wymagały one aktualizacji oraz uzupełnienia. Jednym z bardzo istotnych elementów ww. planów był Plan zaopatrzenia ludności Miasta Poznania w wodę pitną w sytuacjach kryzysowych (dalej „Plan zaopatrzenia w wodę”), sporządzony przez Aquanet S.A.

Prezydent nie ustanowił szczegółowych regulacji zobowiązujących m.in. do zaplanowania działań w celu utrzymywania alternatywnych źródeł wody oraz określonej liczby środków do przewozu wody pitnej, w sytuacji gdy Spółka dysponowała środkami do przewozu wody pitnej pozwalającymi na dostarczenie zaledwie 2,12 % niezbędnego i 3,47 % minimalnego, dobowego zapotrzebowania w wodę. NIK zwraca uwagę, że mimo braku przedmiotowego obowiązku, przyjęcie takich regulacji może przyczynić się do zapewnienia zaopatrzenia w wodę na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych.

¹ Od 8 grudnia 2014 r. Wcześniej, przez cztery kadencje Prezydentem był Ryszard Grobelny.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. W przypadku, gdy sformułowanie oceny według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia się ocenę o dodatkowe objaśnienie.

³ Od 1 stycznia 2015 r. do 30 grudnia 2016 r. oraz działania wcześniejsze, które miały wpływ na realizację badanych zadań, lub których efekty wystąpiły po 1 stycznia 2015 r.

⁴ W ramach tematu P/16/068 Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę dużych aglomeracji miejskich na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych, NIK przeprowadziła równocześnie kontrolę w Aquanet S.A. w Poznaniu oraz w Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu.

⁵ Bez uwzględnienia zapotrzebowania na wodę dla pozostałych celów (potrzeb wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego, urzędzeń specjalnych do likwidacji skażeń, celów przeciwpożarowych, zakładów innych niż zakłady przemysłu spożywczego, których funkcjonowanie jest niezbędne dla zapewnienia ludności warunków do przetrwania, zakładów użyteczności publicznej, zwierząt hodowlanych).

O przypadkach braku należytej współpracy z Aguanet S.A, świadczy nieegzekwowanie obowiązku każdorazowego powiadamiania Prezydenta o przerwach w świadczeniu usług przekraczających 12 godzin.

Jako przykład dobrej praktyki, NIK wskazuje natomiast uwzględnienie w Planie Obrony Cywilnej dla Miasta Poznania (dalej „Plan OC”) zagadnienia związanego z zapewnieniem właściwego funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w sytuacji kryzysowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. Plany reagowania na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób wpłynąć na stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców dużych aglomeracji miejskich

Regulacje ustanowione przez Prezydenta, pozwalające na zaplanowanie działań gwarantujących zabezpieczenie ludności w wodę w warunkach wystąpienia sytuacji kryzysowej

1. Organizacja zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę

Liczba ludności Miasta Poznania na dzień 31 grudnia 2015 r. wynosiła 512 583, a wg stanu na 30 września 2016 r. - 506 536. Według informacji przekazanych przez Prezydenta Szeftowi Obrony Cywilnej Województwa Wielkopolskiego (Województwie Wielkopolskiemu, dalej „Wojewoda”), w ramach oceny stanu przygotowań Obrony Cywilnej na dzień 31 grudnia 2015 r.⁶, zasięgiem wodociągów objętych było 97% mieszkańców Poznania.

Zaopatrywaniem mieszkańców Poznania w wodę zajmuje się Aquanet S.A. Poznańska sieć wodociągowa zasilana jest w wodę z dwóch głównych ujęć: w Dębinie i współpracującej z tym ujęciem stacji uzdatniania wody (dalej „SUW”) w Poznaniu oraz z ujęcia wody w Mosinie–Krajkowie i współpracującej z nim SUW w Mosinie. Możliwe jest również wspomaganie zaopatrzenia poznańskiej sieci wodociągowej w wodę z SUW w Gruszczyźnie. Całkowita długość sieci wodociągowej Poznania wynosi ok. 1210 km, w tym długość sieci magistralnej ok. 208 km i długość sieci rozdzielczej ok. 1002 km.

(dowód: akta kontroli str. 42-151, 552-559, 635)

Sprawy dotyczące infrastruktury Miasta w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę były prowadzone przez Wydział Gospodarki Komunalnej (dalej „Wydział GK”), a sprawy z zakresu planowania, organizacji oraz koordynacji w zakresie przedsięwzięć dotyczących zarządzania kryzysowego, obrony cywilnej oraz zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom dla życia i zdrowia należały do zadań Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa (dalej: „Wydział ZKiB”). Nadzór nad Wydziałem GK sprawował III Zastępca Prezydenta Tomasz Lewandowski, a nad Wydziałem ZKiB – I Zastępca Prezydenta Mariusz Wiśniewski.

(dowód: akta kontroli str. 5-30)

2. Zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę

Decyzją Nr 1/03 z dnia 14 stycznia 2003 r. Prezydent udzielił Spółce⁷ zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków (dalej „Zezwolenie”).

Zezwolenie zawierało elementy wymienione w art. 18 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków⁸ (dalej „ustawa o zaopatrzeniu w wodę”), tj.:

- oznaczenie przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, jego siedzibę i adres;
- datę podjęcia działalności;

⁶ Załącznik do Wytocznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 10 lipca 2009 r. w sprawie opracowywania oceny stanu przygotowań Obrony Cywilnej w województwach.

⁷ Działającej wówczas pod firmą „Poznańskie Wodociągi i Kanalizacja” sp. z o.o. Na skutek uchwały nr 8/3/2003 nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników z 6 maja 2003 r. - od 2 lipca 2003 r. Aquanet S.A. (patrz także decyzja Prezydenta Nr 2/04 z 1 października 2004 r.).

⁸ Dz. U. z 2015 r. poz. 139, ze zm.

- przedmiot i obszar działalności;
- wymagania w zakresie jakości usług wodociągowo-kanalizacyjnych;
- warunki, zakres i tryb kontroli realizacji zezwolenia i przestrzegania regulaminu, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ww. ustawy;
- warunki wprowadzania ograniczeń dostarczania wody w przypadku wystąpienia jej niedoboru;
- zobowiązanie do prowadzenia przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne racjonalnej gospodarki w zakresie działalności objętej zezwoleniem;
- warunki cofnięcia zezwolenia;
- warunki dotyczące okoliczności, w których zezwolenie może być cofnięte bez odszkodowania.

(dowód: akta kontroli str. 31-41)

3. Prezydent powierzył wykonywanie zadań własnych z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków Aquanet S.A. Prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowego wskazane były w Zezwoleniu oraz Regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków⁹ (dalej: „Regulamin dostarczania wody”).

Zastępca Prezydenta Mariusz Wiśniewski (dalej: „Zastępca Prezydenta”) podał w wyjaśnieniach, że udzielając Zezwolenia, Prezydent zobowiązał przedsiębiorstwo, do zapewnienia zdolności posiadanych urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody do odbiorców w wymaganych ilościach i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny, jak i należytej jakości doprowadzanej wody i odprowadzanych ścieków (punkt 3.2. Zezwolenia). Na podstawie analizy sporządzonego przez Aquanet S.A. Planu zaopatrzenia w wodę, przyjmując następujące założenia:

- ludność miasta Poznania – 500 000 osób,
- niezbędna ilość wody na 1 mieszkańca 15 l/ dobę,
- minimalna ilość wody na 1 mieszkańca 7,5 l/dobę,

wówczas, korzystając tylko z wody ze zbiorników zlokalizowanych na terenie Poznania, jej zapasy wystarczą odpowiednio na 22 lub 11 dni. Uwzględniając powyższe, Prezydent uznał, że poziom zabezpieczenia mieszkańców Miasta jest wystarczający.

(dowód: akta kontroli str. 31-41, 815-816)

4. Zarządzeniem Nr 112/2014/P z dnia 5 marca 2014 r. Prezydent (Szef Obrony Cywilnej Miasta) wprowadził wytyczne do realizacji zadań z zakresu obrony cywilnej, w oparciu o m.in. § 4 pkt 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin¹⁰.

Wytyczne przesłane zostały (pismo ZKB-I.5553.4.2014 z dnia 11 marca 2014 r.) do podmiotów figurujących w wykazie instytucji państwowych, przedsiębiorców i innych jednostek organizacyjnych oraz społecznych organizacji ratowniczych funkcjonujących na terenie Poznania, przewidzianych do prowadzenia przygotowań i realizacji przedsięwzięć w zakresie obrony cywilnej. Wykaz został sporządzony na podstawie § 3 pkt 24 rozporządzenia w sprawie SOCK.

(dowód: akta kontroli str. 490-524)

Prezydent nie wydał wytycznych w sprawie realizacji zadań w zakresie zarządzania kryzysowego związanych z zapewnieniem zaopatrzenia w wodę w sytuacji kryzysowej.

Zastępca Prezydenta podał w wyjaśnieniach, że brak jest obecnie regulacji prawnych zobowiązujących Prezydenta do wydawania wytycznych, w sprawie realizacji zadań w zakresie zarządzania kryzysowego, związanych z zapewnieniem zaopatrzenia w wodę w sytuacji kryzysowej, a zobowiązanie zawarte w wydanym Zezwoleniu odnosi się nie tylko do „normalnego funkcjonowania”, ale do każdej sytuacji, która ograniczałaby dostawy wody dla mieszkańców Poznania. Wskazał, ponadto, że w punkcie 5 Zezwolenia określone zostały warunki wprowadzenia ograniczeń dostarczania wody w przypadku jej niedoboru. Sposób realizacji zadania w zakresie zapewnienia zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych Spółka określiła w sporządzonym planie, do którego odwoływano się w Planie Zarządzania Kryzysowego dla Miasta Poznania (dalej: „Plan zarządzania kryzysowego”), zaakceptowanym przez Prezydenta.

⁹ Uchwała Rady Miasta Poznania Nr XLVIII/629/V/2009 z dnia 13 stycznia 2009 r.

¹⁰ Dz. U Nr 96, poz. 850, dalej „rozporządzenie w sprawie SOCK”.

(dowód: akta kontroli str. 816)

5. W wytycznych do realizacji zadań z zakresu obrony cywilnej, wprowadzonych Zarządzeniem Nr 112/2014/P, w ramach zadań związanych z zapewnieniem zaopatrzenia w wodę w sytuacji kryzysowej, Prezydent polecił prezesowi Aquanet S.A. w zakresie:

- XII zadania obrony cywilnej (doraźne przywrócenie działania niezbędnych służb użyteczności publicznej) - zapewnić dostawy wody dla mieszkańców oraz przedsiębiorstw i instytucji miasta Poznania zgodnie z zakresem działania jednostki w czasie działań zbrojnych lub klęski żywiołowej, oraz zapewnić wodę dla celów przeciwpożarowych w czasie działań zbrojnych lub klęski żywiołowej,
- XIV zadania obrony cywilnej (pomoc w ratowaniu dóbr niezbędnych dla przetrwania) - zapewnić ochronę ujęć wody i sprawność infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej w czasie działań zbrojnych lub klęski żywiołowej.

(dowód: akta kontroli str. 505-507)

6. W dniu 27 grudnia 2011 r. Szef Obrony Cywilnej Kraju wydał wytyczne w sprawie zasad opracowania planu obrony cywilnej województw, powiatów i gmin¹¹, w których zawęził zakres ww. planów do okresu zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny. Jako przykład dobrej praktyki należy wskazać, że zagadnienia związane z zapewnieniem właściwego funkcjonowania publicznych urzędów zaopatrzenia w wodę zostały ujęte przez Prezydenta w Planie OC, o którym mowa w § 2 pkt 3 i § 3 pkt 2 rozporządzenia w sprawie SOCK, uzgodnionym przez Szefa Obrony Cywilnej Województwa w dniu 2 września 2013 r. Jako jedno z zagrożeń, wskazane i scharakteryzowane zostały w Planie OC pod poz. 13 długotrwałe awarie systemów wywołujące przerwy w dostawach energii elektrycznej i wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, ciepła i paliw oraz przerwy w odprowadzaniu i usuwaniu ścieków oraz śmieci (infrastruktura krytyczna).

(dowód: akta kontroli str. 407, 412, 414)

W Planie OC wskazane zostały także zadania i obowiązki wydziałów Urzędu, instytucji państwowych, przedsiębiorców i innych jednostek organizacyjnych oraz społecznych organizacji ratowniczych realizujących zadania obrony cywilnej w Poznaniu.

Dla Aquanet S.A. rolę wiodącą przypisano w realizacji zadań oznaczonych numerami 12-14, tj. odpowiednio „doraźne przywrócenie działania niezbędnych służb użyteczności publicznej”, „zapewnienie dostaw wody pitnej dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego oraz wody dla urzędów specjalnych do likwidacji skażeń i do celów przeciwpożarowych” i „pomoc w ratowaniu dóbr niezbędnych dla przetrwania”.

(dowód: akta kontroli str. 414-417)

Doraźne przywrócenie działania niezbędnych służb użyteczności publicznej realizowane ma być także w oparciu o procedurę reagowania kryzysowego PRK 10 „Działania Centrum Zarządzania Kryzysowego dla Miasta Poznania” oraz procedurę realizacji zadania PRZ 07 „Działania w przypadku powstania długotrwałej awarii systemów dostarczania energii elektrycznej, wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, ciepła i paliw oraz systemów odprowadzania i usuwania ścieków i śmieci” ujęte w Planie zarządzania kryzysowego.

(dowód: akta kontroli str. 438)

Zgodnie z § 5 rozporządzenia w sprawie SOCK, szefowie obrony cywilnej powiatów (Prezydent) opracowują wieloletnie i roczne plany działania w zakresie obrony cywilnej. Prezydent opracował roczne plany działania w zakresie obrony cywilnej. Zagadnienia związane z zapewnieniem właściwego funkcjonowania publicznych urzędów zaopatrzenia w wodę w sytuacji kryzysowej nie zostały wprost sprecyzowane w tych planach, natomiast ujęto w nich m.in. takie działania jak aktualizacje planów zarządzania kryzysowego (w planie na 2015 r.) i obrony cywilnej oraz kontrole realizacji zadań z zakresu obrony cywilnej.

(dowód: akta kontroli str. 525-532)

Prezydent podał w wyjaśnieniach, że Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego przekazuje Prezydentowi – Szefowi Obrony Cywilnej Miasta, wytyczne na dany rok kalendarzowy, w których wyznacza opracowanie planu działania na dany rok kalendarzowy. Dodał, że brak jest wytycznych Wojewody do opracowywania wieloletnich planów działania z zakresu obrony cywilnej.

(dowód: akta kontroli str. 683-684)

¹¹ http://www.ock.gov.pl/prawo/akty_urzedowe_szefa_ock, dalej „wytyczne SOCK z 27 grudnia 2011 r.”.

7. Nie stwierdzono, aby Prezydent, mimo braku obowiązku prawnego, określił szczegółowe zasady w zakresie:

- zapewnienia dostaw wody w Mieście w sytuacji kryzysowej,
- wymagań technicznych i organizacyjnych dotyczących projektowania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę, mających na celu zapewnienie funkcjonowania tych urządzeń w warunkach sytuacji kryzysowej,
- wymagań dotyczących budowy (w tym lokalizacji) i utrzymywania studni awaryjnych,
- wymagań higieniczno-sanitarnych użytkowania środków przewozu wody pitnej,
- kalkulowania liczby i pojemności środków przewozu wody pitnej, niezbędnych do zapewnienia dostaw wody w sytuacji kryzysowej.

Prezydent nie zgłaszał także potrzeb określania takich zasad innym organom administracji publicznej.

Z wyjaśnień Zastępcy Prezydenta wynika m.in., że udzielając Zezwolenia Prezydent zobowiązał jednocześnie przedsiębiorstwo wodociągowe do zapewnienia zdolności posiadanych urządzeń do realizacji dostaw wody do odbiorców w wymaganych ilościach i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny, jak i należytej jakości doprowadzanej wody i odprowadzanych ścieków. Dodał też, że Zezwolenie odnosi się nie tylko do „normalnego funkcjonowania”, ale do każdej sytuacji, która ograniczałaby dostawy wody dla mieszkańców Poznania. Poprzez podpisanie Planu zarządzania kryzysowego, którego elementem jest sporządzony Plan zaopatrzenia w wodę, Prezydent uznał przyjęte rozwiązania za wystarczające. Wskazał ponadto, że w ramach przekształcenia Poznańskich Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w spółkę Aquanet, w przejętym majątku znajdowały się studnie awaryjne, do których utrzymania, został zobowiązany Aquanet S.A. wydanym Zezwoleniem. Ponadto, woda z lokalnych studni awaryjnych nie nadaje się do spożycia przez ludzi, a tylko do celów gospodarczych, a dalsza rozbudowa studni nie zwiększy zasobów wody pitnej dla mieszkańców Miasta. Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że zezwolenie zobowiązuje w pkt 3 ppkt 2 do zapewnienia należytej jakości doprowadzanej wody i odprowadzanych ścieków, oraz w pkt 3 ppkt 1 do prowadzenia działalności zgodnie z ustawą o zaopatrzeniu w wodę. Z uwagi na powyższe, wydawanie przez Prezydenta dodatkowych regulacji w sprawie zasad higieniczno-sanitarnych użytkowania środków przewozu wody pitnej nie było zasadne. Podał także, że Prezydent na podstawie kilkunastoletnich doświadczeń Aquanet S.A. uznał, iż posiadane środki przewozu wody pitnej są wystarczające. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, podczas której ich ilość okazałaby się niewystarczająca, istnieje możliwość wynajęcia beczkowozów będących w posiadaniu innych gmin lub powiatów. Wskazał, że Miasto może wówczas skorzystać z bazy danych ARCUS 2005¹², w której wykazywane są środki będące w posiadaniu innych gmin i powiatów. Decyzję w tym zakresie, może podjąć Prezydent jako Przewodniczący Zespołu Zarządzania Kryzysowego dla Miasta Poznania, podczas posiedzenia tego zespołu. Do tej pory nie było potrzeby podejmowania takich decyzji.

(dowód: akta kontroli str. 814-825, 866-880)

8. Prezydent nie wydał też szczegółowych regulacji dotyczących realizacji zadania określonego w § 3 pkt 10 rozporządzenia w sprawie SOCK, tj. zapewnienia ochrony ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia zniszczeniem.

Zastępca Prezydenta wskazał, że ustawa o zarządzaniu kryzysowym z 2007 roku jak i rozporządzenie w sprawie planów ochrony infrastruktury krytycznej z 2010 roku¹³, są aktami prawnymi wydanymi później w stosunku do rozporządzenia w sprawie SOCK i regulują powyższe zagadnienie. Wydawanie dodatkowych regulacji przez Prezydenta w tej sprawie stało się zatem bezzasadne.

(dowód: akta kontroli str. 818)

¹² Aplikacja Wojewody Wielkopolskiego dla potrzeb zarządzania kryzysowego do wykorzystywania przez gminy, powiaty i Wojewodę Wielkopolskiego

¹³ Dz. U. Nr 83 poz. 542.

9. Nie stwierdzono, aby Prezydent zobowiązał Aquanet S.A. do stosowania Polskich Norm¹⁴ w zakresie zaopatrzenia w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 817-818, 822-825)

10. Zarządzeniem nr 557/2016/P z 12 lipca 2016 r. Prezydent utworzył Centrum Zarządzenia Kryzysowego dla Miasta Poznania (dalej „CZK”), w którym dyżury całodobowo, przez cały rok pełnią dyspozytorzy. Jednym z podstawowych obowiązków i zadań CZK w oparciu o ustawę z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym¹⁵ (dalej „ustawa o zarządzaniu kryzysowym”) jest monitorowanie zagrożeń na terenie Miasta. CZK współpracując z Aquanet S.A. codziennie nieprzerwanie monitoruje zakłócenia w dostawie wody dla mieszkańców Poznania. Informacje o przerwach i zakłóceniach w dostawie wody dla mieszkańców Miasta codziennie otrzymuje Prezydent w formie biuletynu informacyjnego.

Zgodnie z procedurą reagowania kryzysowego nr 06 dyspozytor CZK informuje Dyrektora Wydziału ZKiB o sytuacji braku możliwości lub poważnym zagrożeniu braku zapewnienia dostaw wody, a Dyrektor powiadamia Prezydenta, który podejmuje decyzję o ewentualnym powołaniu posiedzenia Zespołu Zarządzania Kryzysowego dla Miasta Poznania¹⁶. Zespół przygotowuje i wypracowuje propozycje działań w celu likwidacji zagrożenia.

(dowód: akta kontroli str. 533-537, 547-551, 576)

Dokumentacja dotycząca zapewnienia właściwego funkcjonowania publicznych urzędów zaopatrzenia w wodę w warunkach wystąpienia sytuacji kryzysowej

11.1. W 2015 r. Prezydent dysponował Planem Zarządzania Kryzysowego dla Miasta Poznania¹⁷, zatwierdzonym przez Wojewodę w dniu 15 lipca 2015 r., stosownie do art. 14 ust. 2 pkt 2 lit. b ustawy o zarządzaniu kryzysowym.

Opracowanie poprzednio obowiązującego planu zarządzania kryzysowego dla Miasta¹⁸, jak również jego zatwierdzenie przez Wojewodę, nastąpiło w 2012 roku¹⁹.

(dowód: akta kontroli str. 152-401, 794)

11.2. Zgodnie z § 3 pkt 2 rozporządzenia w sprawie SOCK, do zakresu działania szefów obrony cywilnej należy m.in. opracowywanie planów obrony cywilnej. Plan OC został zatwierdzony przez Prezydenta jako szefa obrony cywilnej powiatu, zgodnie z § 13 lit. b wytycznych SOCK z dnia 27 grudnia 2011 r. Ujęto w nim m.in. charakterystykę zagrożeń w zakresie zapewnienia ciągłości dostaw wody wraz z oceną ryzyka ich wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 402-489)

12. Plan zarządzania kryzysowego był uzgodniony z organami administracji rządowej, samorządowej oraz kierownikami jednostek organizacyjnych przewidzianych do użycia w realizacji przedsięwzięć określonych w planie, w zakresie dotyczącym tych jednostek²⁰, w oparciu o art. 5 ust. 5 ustawy o zarządzaniu kryzysowym.

(dowód: akta kontroli str. 394-401)

13.1. W części planu zarządzania kryzysowego, obejmującej charakterystykę zagrożeń oraz oceny ryzyka ich wystąpienia, jak również mapy ryzyk i zagrożeń, jako sytuację kryzysową wskazano m.in. zakłócenia w dostarczaniu wody i odprowadzania ścieków. Z oceny ryzyka dotyczącej tej sytuacji wynika, że prawdopodobieństwo jej wystąpienia jest małe, a skutki

¹⁴ Do 31 grudnia 1993 roku stosowanie Polskich Norm było obowiązkowe i pełniły one rolę przepisów. Od 1 stycznia 1994 r. ich stosowanie jest dobrowolne, przy czym do 31 grudnia 2002 roku istniała możliwość nakładania obowiązku stosowania Polskich Norm. - przez właściwych ministrów i w pewnych przypadkach. Od 1 stycznia 2003 r. stosowanie tych norm jest już całkowicie dobrowolne, z wyjątkiem działań wykonywanych ze środków publicznych, podlegających ustawie Prawo zamówień publicznych, które nakłada obowiązek ich uwzględnienia oraz innych ustaw i rozporządzeń ministrów.

¹⁵ Dz. U. z 2013 r. poz. 1166, ze zm. (art. 5 ust. 2 pkt 2 lit. a).

¹⁶ Zespół ten został powołany zarządzeniem Prezydenta Nr 106/2015/P z 24 lutego 2015 r.

¹⁷ Oznaczonym numerem ZKB-I.5532.19.2014.

¹⁸ Oznaczonego numerem ZKB-I.5532.16.2012.

¹⁹ Brak daty dziennej zatwierdzenia planu na przedmiotowym dokumencie.

²⁰ M.in.: Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu, Komendy Miejskiej Policji w Poznaniu, Straży Miejskiej Miasta Poznania, Państwowego Powiatowego Inspektoratu Sanitarnego w Poznaniu, Państwowego Inspektoratu Weterynarii w Poznaniu, Zarządu Zieleni Miejskiej, Aquanet S.A.

dla ludności lub infrastruktury średnie. W odniesieniu do mapy zagrożeń, wskazano na możliwość wystąpienia tej sytuacji na terenie całego Poznania. W charakterystyce tego zagrożenia wskazano jednocześnie, że szczegóły dotyczące pozyskiwania, dystrybucji wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w przypadku długotrwałych awarii, zamieszczone zostały w Planie zaopatrzenia w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 161)

Podmiotem koordynującym zarządzanie kryzysowe w przypadku wystąpienia zakłóceń w dostarczaniu wody i odprowadzania ścieków, jak podano w Planie zarządzania kryzysowego²¹, jest Prezydent, a podmiotem wiodącym – Aquanet S.A. Jako podmioty współpracujące przy realizacji tego zadania wskazano m.in.: Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu, Komendę Miejską Policji w Poznaniu, Straż Miejską Miasta Poznania, Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, Powiatowego Lekarza Weterynarii, Centrum Powiadomienia Ratunkowego, Zarząd Zieleni Miejskiej, jak również Biuro Prezydenta oraz Wydział Gospodarki Komunalnej.

(dowód: akta kontroli str. 189)

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia ww. zakłóceń, określono w tym planie w procedurze reagowania kryzysowego PRK NR 06 – Zakłócenia w dostarczaniu wody i odprowadzaniu ścieków. Wskazane w przedmiotowej procedurze czynności oparto jednocześnie o przyjęte w planie standardowe procedury operacyjne regulujące: przyjęcie informacji i dokumentowanie działań CZK (SPO NR 01); zmiany miejsca pracy CZK (SPO NR 02); zmiany systemu pracy CZK (SPO NR 03); powiadamianie członków Zespołu Zarządzania Kryzysowego o terminie posiedzenia zespołu (SPO NR 06). W załącznikach funkcjonalnych ww. planu, w części dotyczącej procedur realizacji zadań - procedurze PRZ 02²², powiązanej m.in. z procedurą PRK NR 06, wskazano rodzaje czynności podejmowanych przez jej uczestników²³.

(dowód: akta kontroli str. 230-234, 341-345, 348, 365-367)

W sformułowanych w Planie zarządzania kryzysowego zadaniach z zakresu monitorowania zagrożeń dotyczących zakłóceń w dostarczaniu wody i odprowadzania ścieków wskazano, że w skład struktury monitorującej wchodzi: Aquanet S.A., CZK oraz Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego (dalej „WCZK”), w całodobowym trybie pracy i raportowania, z zakresem informacji obejmującym informacje bieżące i meldunki tygodniowe. Ogniwa dyżurne, według ww. zadań, stanowią: pogotowie techniczne Aquanet S.A. oraz dyżurni CZK i WCZK, przy czym system wymiany informacji oparto o telefon, fax, e-mail, radiotelefon oraz kurierów. Przedmiotowy plan przewidywał czteroetapowy tryb uruchamiania niezbędnych sił i środków, uczestniczących w realizacji planowanych przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych.

(dowód: akta kontroli str. 192, 195, 201)

Potrzeby w zakresie planowanych do wykorzystania sił i środków zostały określone przez podmioty wiodące i współpracujące, określone w siatce bezpieczeństwa. Z uwagi na podejmowane działania, w zależności od zagrożenia, podmioty te sporządziły własne plany, w których określiły swoje siły i środki, którymi dysponują. W przypadku zagrożenia sytuacją kryzysową w zakresie zakłóceń w dostawach wody i odprowadzeniu ścieków, Aquanet S.A. sporządził Plan zaopatrzenia w wodę, którego zakres i układ był konsultowany i uzgadniany w kontaktach roboczych z Wydziałem ZKiB. W związku z brakiem nowych uregulowań - jak podał w wyjaśnieniach Zastępca Prezydenta - dla wielu wyliczeń przyjęto normy z nieobowiązującego Zarządzenia Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r.²⁴ (minimalną ilość wody, niezbędną ilość wody), przy czym zapotrzebowanie na wodę pitną w sytuacjach kryzysowych przyjęto dla liczby 500 000 mieszkańców Poznania. Wyjaśniający podkreślił, że według Zarządu Spółki w zakresie zabezpieczenia dostaw wody dla mieszkańców Poznania, działalność spółki nie koncentruje

²¹ Części I.II. Zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego w formie siatki bezpieczeństwa.

²² Zakłócenia w dostarczaniu wody i odprowadzaniu ścieków, w systemie elektro-energetycznym, w dostarczaniu ciepła, w systemie gazowym, w systemie paliwowym, w systemach informatycznych i łączności, w systemie odbioru odpadów komunalnych.

²³ M.in. Prezydenta, WCZK, CZK, Policję, Straż Pożarną, podmioty gospodarcze, media oraz mieszkańców.

²⁴ Zarządzenie nr 2/95 w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych (M.P. Nr 59, poz. 663), uchylone z dniem 30 marca 2001 r., dalej „zarządzenie nr 2/95”)

się wyłącznie na zapewnieniu minimalnej lub niezbędnej ilości wody w sytuacjach kryzysowych, ale również na maksymalizacji w jej dostarczaniu bez względu na zdarzenia.

(dowód: akta kontroli str. 192, 633-634)

13.2. Plan zaopatrzenia w wodę opracowany został przez Aquanet S.A. w czerwcu 2014 r. i zatwierdzony przez Prezesa Zarządu Spółki. Przedmiotem opracowania, jak zapisano, było określenie sposobu zaopatrzenia ludności miasta Poznania w wodę pitną w sytuacjach różnego rodzaju awarii, działań terrorystycznych oraz na wypadek wystąpienia klęsk żywiołowych.

(dowód: akta kontroli str. 42-151)

Plan ten - zdaniem Zastępcy Prezydenta - był kontynuacją poprzednio obowiązującego „Planu zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych dla Miasta Poznania”²⁵. Na podstawie ustawy o zarządzaniu kryzysowym i wytycznych Wojewody z dnia 14 maja 2014 r. Wydział ZKiB przystąpił do prac planistycznych, mających na celu aktualizację planu zarządzania kryzysowego z 2012 r. W 2014 r., jak wynika z dalszych wyjaśnień, odbywały się spotkania, mające na celu sporządzenie poszczególnych elementów planu. Z uwagi na fakt, że Starosta Powiatu Poznańskiego zobowiązany był również do sporządzenia planu zarządzania kryzysowego, a wiele służb, inspekcji i podmiotów działa na rzecz Miasta Poznania i Starostwa Powiatowego (np. Policja, Państwowa Straż Pożarna, Aquanet S.A.), odbyły się wspólne spotkania w celu opracowania zagrożeń, oceny ryzyka itp. Obecny plan zarządzania kryzysowego został w 2015 r. uzgodniony ze wszystkimi wskazanymi w nim uczestnikami zarządzania kryzysowego (w tym ze Spółką), a następnie podpisany przez Prezydenta oraz zatwierdzony przez Wojewodę. Dodał, że prace przy opracowywaniu aktualnego Planu zaopatrzenia w wodę trwały natomiast w latach 2013–2014. Podczas opracowywania tego dokumentu, pomiędzy przedstawicielami Aquanet S.A. i Wydziału ZKiB, konsultowany i uzgadniany był w trybie roboczym zakres planu. Po opracowaniu i zatwierdzeniu dokumentu, został on przyjęty i stał się integralną częścią planu zarządzania kryzysowego oraz częścią jego procedury PRK Nr 06. Z wyjaśnień Zastępcy Prezydenta wynika, że wskazany „Plan zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych dla Miasta Poznania” przestał być dokumentem obowiązującym, pozostając dokumentem pomocniczym Szefa Obrony Cywilnej Miasta Poznania. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej w zakresie zakłóceń w dostawach wody, może on okazać się, jak podał wyjaśniający, dokumentem użytecznym.

(dowód: akta kontroli str. 632-633, 681-682)

W odniesieniu do sposobu weryfikowania Planu zaopatrzenia w wodę, w tym m.in. jego aktualności oraz rzetelności wykazywanych w nim danych, Zastępca Prezydenta stwierdził, że otrzymany, sporządzony z inicjatywy Aquanet S.A., plan został przyjęty i zweryfikowany pod kątem możliwości jego wykorzystania w przypadku wystąpienia przerw w dostawach wody dla mieszkańców Poznania, mogących przerodzić się w sytuację kryzysową. Weryfikacji w tym zakresie dokonał Wydział ZKiB, przyjmując, że aktualność i rzetelność danych zawartych w tym planie nie budzi zastrzeżeń.

(dowód: akta kontroli str. 835-836)

Plan ten zawierał opisy m.in.: zagrożenia dla funkcjonowania Spółki związane z jej charakterem produkcji; układ technologiczny wodociągu, z uwzględnieniem charakterystyki hydrogeologicznej, wód podziemnych, poszczególnych ujęć wody dla miasta oraz stref ochronnych tych ujęć; sposób dystrybucji wody oraz jej jakość; dodatkowe źródła wody dla Miasta, w podziale na studnie lokalne (zwane także w planie studniami lokalnymi „awaryjnymi”), wyposażone w pompy ręczne i głębinowe, oraz ujęcia zakładowe; układy zasilania w energię elektryczną obiektów wodociagowych oraz rodzaje odbiorników energetycznych; wymagania techniczno-eksploatacyjne układów technologicznych w sytuacjach kryzysowych, w odniesieniu do koncepcji funkcjonowania wodociągu w warunkach kryzysu oraz sposobów zaopatrzenia miasta w wodę i wynikających z tego skutków, odrębnie w przypadkach – zakłóceń w dopływie energii elektrycznej z energetyki zawodowej, całkowitego zniszczenia ujęć komunalnych lub poszczególnych ujęć,

²⁵ Opracowanego, na podstawie pisma Prezydenta z 1 czerwca 1998 r. (OC.II.5321-3/4/98/617), sporządzonego w oparciu o obowiązujące wówczas zarządzenie nr 2/95.

częściowego uszkodzenia newralgicznych obiektów wodociagowych lub ich części, przewidywanych uszkodzeń odcinków magistrali ϕ 1000 mm, wystąpienia skażeń (promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych) oraz wpływu wysokich stanów rzeki Warty; a także zawierał opis funkcjonowania służb awaryjnych Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 42-151)

W Planie zaopatrzenia w wodę, w odniesieniu do awaryjnych studni lokalnych²⁶, jako dodatkowych źródeł wody dla Miasta, wskazano m.in., że problemem jest jakość wody dostarczanej przez te studnie, bowiem jest ona ściśle związana z miejscowymi warunkami hydrogeologicznymi oraz brakiem możliwości jej uzdatniania. Wyniki badań wody w tych studniach pokazują, jak podano, że nie nadaje się ona do picia, przy czym mieszkańcy Poznania mogą wykorzystywać w swoich domach wodę z nich pobieraną, jedynie do celów gospodarczych oraz podlewania roślin.

(dowód: akta kontroli str. 59-60)

14. Załącznikiem do obowiązującego Planu zarządzania kryzysowego jest wykaz infrastruktury krytycznej²⁷ (wyciąg z jednolitego wykazu obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej, z podziałem na systemy według stanu na dzień 11 czerwca 2013 r.), o którym mowa w art. 5 ust. 2 pkt 2 lit. k ustawy o zarządzaniu kryzysowym.

(dowód: akta kontroli str. 392, 665-666)

15. W Poznaniu brak było studni awaryjnych zawierających wodę pitną, planowanych do wykorzystania w przypadku braku możliwości dostaw wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi siecią wodociagową. Aquanet S.A. dysponuje 237²⁸ studniami lokalnymi zawierającymi jedynie wodę niezdatną do picia.

(dowód: akta kontroli str. 59, 883-886)

W załączniku Planu zaopatrzenia w wodę, wykazano na stanie Spółki 101 agregatów (zespołów) prądotwórczych, z których trzy mogły służyć do zasilania studni z pompami głębinowymi²⁹.

(dowód: akta kontroli str. 135-151)

16. W Planie OC brak było postanowień dotyczących możliwości awaryjnego zabezpieczenia dostaw wody na wypadek braku możliwości jej dostaw siecią wodociagową, natomiast zawarto w nim zapisy odwołujące się do Planu zaopatrzenia w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 402-489)

W Planie zaopatrzenia w wodę wskazano z kolei, że w okresie braku dopływu energii elektrycznej z energetyki zawodowej, możliwe będzie zaopatrzenie Miasta w wodę m.in.:

- ze zbiorników wody czystej w Pożegowie (o pojemności łącznej 53.500 m³) z zapasu wody jaki w chwili wyłączenia dopływu energii znajdować się będzie w zbiornikach oraz magistralach łączących je z siecią wodociagową Poznania,
- ze studni lokalnych usytuowanych na obszarze zwodociagowanym, z tym, że ze studni głębinowych tylko w przypadku podłączenia do nich zespołów prądotwórczych oraz ze studni prywatnych usytuowanych poza obszarem zwodociagowanym,
- z ujęć zakładowych (warunkowo),
- poprzez dowóz wody beczkowaniami (3 beczkownice o pojemności 7.000 litrów każdy) z wodociągów położonych w innych miejscowościach (trzech, posiadających zespoły prądotwórcze),
- dowóz wody konfekcjonowanej w workach plastikowych (wyprodukowanej przez należące do Aquanet S.A. urządzenie „Wodoerka”).

W planie wskazano także zbiorniki wyrównawcze drugiej strefy „Morasko” (o pojemności łącznej 30.000 m³), napełniane w nocy i w dzień, zaopatrujące grawitacyjnie w wodę drugą strefę ciśnień.

²⁶ Na terenie Poznania, wg planu, znajdowało się 240 studni lokalnych, z których 14 to studnie wyposażone w pompy głębinowe, możliwe do uruchomienia m.in. przy pomocy posiadanych przez Spółkę przewoźnych agregatów prądotwórczych.

²⁷ Wskazany w części III.XI. tego planu.

²⁸ Tj. w rzeczywistości trzema mniej, niż to określono w Planie zaopatrzenia w wodę.

²⁹ W przedmiotowym planie wskazano 14 tego rodzaju studni.

(dowód: akta kontroli str. 53-54, 89)

Urząd, w przypadku braku możliwości dostaw wody siecią wodociagową, jako planowane do wykorzystania zbiorniki wody pitnej, wykazał dwa zbiorniki o pojemności łącznej 83.500 m³.

(dowód: akta kontroli str. 624-625)

Odnosząc się do liczby zbiorników wykazanych przez Urząd, w kontekście 14³⁰ zbiorników o takim przeznaczeniu, podanych przez Aquanet S.A. (w toku prowadzonej równocześnie przez NIK kontroli w zakresie badanej tematyki), Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że w przedmiotowym planie nie ujęto zbiorników zlokalizowanych poza granicami Poznania, które nie są elementami systemu wodociagowego Miasta.

Wyjaśniający podkreślił, że Aquanet S.A. jest dostawcą wody dla kilkunastu gmin powiatu poznańskiego i w tych lokalizacjach posiada własne elementy sieci wodociagowej – w tym zbiorniki wody pitnej, które może wykorzystać w sytuacjach kryzysowych, bez względu na miejsce ich wystąpienia. W Planie zarządzania kryzysowego przewidziano procedurę uruchamiania Zespołu Zarządzania Kryzysowego dla Miasta, któremu przewodniczy Prezydent, na posiedzenia którego możliwe jest zaproszenie Prezesa lub innego członka zarządu Spółki, podczas których wypracowane mogą zostać decyzje, dotyczące użycia adekwatnych do sytuacji sił i środków będących w jej dyspozycji.

(dowód: akta kontroli str. 820-821)

Urząd, jako awaryjne źródła zabezpieczenia dostaw wody na wypadek braku możliwości jej dostaw siecią wodociagową, dodatkowo wykazał mobilne stacje uzdatniania wody, którymi dysponuje Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu.

Jako przyczynę nieujęcia ww. źródła zabezpieczenia dostaw wody w Planie zaopatrzenia w wodę, Zastępca Prezydenta podał to, że mobilne stacje uzdatniania wody nie stanowią majątku Aquanet S.A.

(dowód: akta kontroli str. 626, 676-677)

17. Wobec braku wymogu zamieszczenia takich danych, Plan OC nie zawierał informacji o systemach i zbiornikach magazynujących wodę w środkach transportu lądowego lub wodnego, natomiast dodatkowo zawarto w nim zapisy odwołujące się do Planu zaopatrzenia w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 402-489)

W Planie zaopatrzenia w wodę wskazano natomiast, że w okresie braku dopływu energii elektrycznej z energetyki zawodowej, możliwe będzie zaopatrzenie Miasta w wodę m.in., poprzez dowóz wody beczkowozami (trzema o pojemności 7.000 litrów każdy) z wodociągów położonych w innych miejscowościach, posiadających zespoły prądotwórcze.

(dowód: akta kontroli str. 89)

18. Szef Obrony Cywilnej Kraju w wytycznych z dnia 10 lipca 2009 r. w sprawie opracowywania oceny stanu przygotowań Obrony Cywilnej w województwach³¹ zobowiązał szefów obrony cywilnej województw do przesyłania, w terminie do 20 marca każdego roku, oceny stanu przygotowań w województwie za poprzedni rok kalendarzowy. Jednocześnie określono wzór oceny stanu przygotowań Obrony Cywilnej w województwie, w którym zawarto punkt 9 „Zapewnienie dostaw wody pitnej dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego oraz wody dla urzędów specjalnych do likwidacji skażeń i do celów ppoż.” wraz z tabelą nr 11 „Stan zaopatrzenia ludności w wodę...” oraz tabelę nr 7 „Zestawienie potrzeb sprzętowych”).

Ocena stanu przygotowań Obrony Cywilnej w Mieście za rok 2015 została przekazana Wojewodzie w terminie uzgodnionym z pracownikiem Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.

(dowód: akta kontroli str. 552-558)

Prezydent, dokonując oceny stanu przygotowań obrony cywilnej za 2015 r. nie zgłaszał potrzeb budowy nowych studni awaryjnych dostarczających wodę pitną, pomimo braku dysponowania przez Aquanet S.A. tego rodzaju studniami. W ocenie stanu przygotowań Obrony Cywilnej nie zawarto uwag, ani wniosków dotyczących systemu zaopatrzenia w wodę.

³⁰ Wykazano 14 zbiorników tego rodzaju, w tym 2 zbiorniki wody czystej oraz 12 zbiorników wody czystej w stacjach uzdatniania wody.

³¹ Dalej „wytyczne SOCK z 10 lipca 2009 r.”

Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że poziom zabezpieczenia mieszkańców Miasta w wodę jest wystarczający, dlatego Prezydent uznał przyjęte rozwiązania za odpowiednie. Wskazał, że z uwagi na fakt, iż woda z lokalnych studni awaryjnych nie nadaje się do spożycia przez ludzi, a tylko do celów gospodarczych, dalsza rozbudowa studni nie zwiększy zasobów wody pitnej dla mieszkańców Miasta.

(dowód: akta kontroli str. 818-819)

19. Przeprowadzona w 2014 roku przez Wydział GK kontrola Aquanet S.A., w zakresie zgodności wykonywanej przez ten podmiot działalności z udzielonym Zezwoleniem, dotyczyła badania zgodności z przepisami prawa wypowiedzenia przez spółkę umowy o świadczenie usług w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków dla nieruchomości. Przeprowadzone czynności kontrolne nie wykazały nieprawidłowości w zbadanym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 680, 685-709)

Z wyjaśnień złożonych przez Zastępcę Prezydenta oraz Dyrektora Wydziału GK Ziemowita Borowczaka wynika, że w latach 2011-2016 wydział ten corocznie sprawdzał, czy złożony przez Aquanet S.A. „Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych” jest zgodny z kierunkami rozwoju gminy określonymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, z ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydanym Spółce Zezwoleniem. Wydział weryfikuje też każdorazowo, jak podano, koszty przedstawione we wniosku o zatwierdzenie taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków, pod względem celowości ich ponoszenia, oraz monitoruje jakość wody do picia ze stacji uzdatniania.

(dowód: akta kontroli str. 680, 685-686)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zgodnie z rozdziałem I, częścią I.3. punktem 11 „Zaleceń Wojewody Wielkopolskiego do powiatowych planów zarządzania kryzysowego” (Poznań, maj 2014 r.), wykaz infrastruktury krytycznej stanowiący załącznik do planu zarządzania kryzysowego powinien zawierać elementy i informacje dotyczące m.in.:

- sporządzonych planów ochrony infrastruktury krytycznej,
- danych kontaktowych osób wyznaczonych przez właścicieli oraz posiadaczy samoistnych i zależnych obiektów, instalacji lub urządzeń infrastruktury krytycznej, odpowiedzialnych za utrzymywanie kontaktów z podmiotami właściwymi w zakresie ochrony infrastruktury krytycznej,
- procedur realizacji zadań (PRZ) z zakresu zarządzania kryzysowego opisujących sposoby działania podmiotów realizujących zadania z zakresu zarządzania kryzysowego, związanych z ochroną infrastruktury krytycznej,
- charakterystyki zagrożeń infrastruktury krytycznej, oceny ryzyka ich wystąpienia oraz map ryzyka i map zagrożeń³².

Załącznik dotyczący wykazu infrastruktury krytycznej znajdującej się na terenie Poznania nie zawierał ww. danych.

(dowód: akta kontroli str. 560-568, 665-666)

Z wyjaśnień Zastępcy Prezydenta wynika, że takie dokumenty jego zdaniem nie mogły być zamieszczone w planie, gdyż mogłyby zidentyfikować obiekty infrastruktury krytycznej i mogłyby dojść do ujawnienia informacji niejawnych. Przyjęto inne rozwiązanie, polegające na zorganizowaniu spotkania z przedstawicielami wyznaczonymi przez właścicieli obiektów, poświęconego omówieniu zagadnień wynikających z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie planów ochrony infrastruktury krytycznej (w szczególności treści § 2 ust. 3 pkt 3 i 5), dotyczącego charakterystyki zagrożeń dla obiektów tego rodzaju oraz zasad współpracy z CZK. Podczas spotkania przekazano wszelkie informacje, niezbędne do sporządzenia planów ochrony infrastruktury krytycznej, w tym charakterystykę zagrożeń wraz z ich oceną oraz mapy ryzyka i mapy zagrożeń.

(dowód: akta kontroli str. 675-676)

³² Rozumianych jako katalog zagrożeń wraz z określeniem prawdopodobieństwa, zasięgu i skutków ich wystąpienia.

NIK nie podziela przedstawionego przez Zastępcę Prezydenta stanowiska, m.in. z uwagi na wyraźnie sformułowaną w przedmiotowych zaleceniach powinność zamieszczenia w planie zarządzania kryzysowego ww. danych. Jednocześnie wprost przewidziano w nich, że załącznik ten powinien stanowić oddzielną część planu objętą klauzulą „zastrzeżone” i podlegać ochronie zgodnie z przepisami ustawy o ochronie informacji niejawnych³³. Skutkiem stwierdzonej nieprawidłowości był brak możliwości skorzystania - w sytuacji kryzysowej - przez odpowiednie uprawnione do tego służby bądź organy administracji publicznej, z informacji o planach ochrony tych obiektów oraz pozyskania niezbędnych danych kontaktowych.

2. Prezydent nie dysponował zaktualizowanym planem zarządzania kryzysowego, (w zakresie systemu zaopatrzenia w wodę), pomimo obowiązku systematycznej aktualizacji takich planów, określonego w art. 5 ust. 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym. Przekroczono także termin cyklu planowania przewidziany w tym ustępie. I tak:

a) procedura PRK NR 06 – Zakłócenia w dostarczaniu wody i odprowadzaniu ścieków, ujęta w Planie zarządzania kryzysowego, była niezgodna, w zakresie organizacji i funkcjonowania CZK, z treścią zarządzenia Prezydenta Nr 557/2016/P, którym wprowadzono, z dniem 1 lipca 2016 r., m.in. całodobowy system dyżurów stacjonarnych pełnionych w siedzibie tego Centrum. Postanowienia przedmiotowej procedury uwzględniające całodobowy system takich dyżurów dostosowano do treści tego zarządzenia dopiero w trakcie kontroli NIK.

Z wyjaśnień złożonych przez Zastępcę Prezydenta wynika, że od 15 lipca 2016 r. zatrudniono pięciu nowych dyspozytorów. Wówczas CZK rozpoczęło pracę w trybie całodobowym, przy czym w zreorganizowanym oddziale (zatrudniającym łącznie 9 osób) pracę do dnia niniejszej kontroli podjęło sześć nowo zatrudnionych osób. Dodatkowo oddział ten przejął z Wydziału Spraw Obywatelskich i Uprawnień Komunikacyjnych pełną obsługę zgromadzeń publicznych. Zastępca Prezydenta wskazał ponadto, że brak czasu oraz wyżej wymienione priorytety były przyczyną braku bieżącej aktualizacji przedmiotowego planu.

(dowód: akta kontroli str. 230-234, 533-537, 672-673)

b) w Planie zaopatrzenia w wodę (będącym elementem Planu zarządzania kryzysowego), wystąpiły rozbieżności pomiędzy wykazaną na stronie 47 ww. planu liczbą stacjonarnych i przewoźnych agregatów prądotwórczych o mocach od 2 do 110 kVA (łącznie 90 sztuk), a danymi dotyczącymi liczby (mocy) takich urządzeń, wykazanymi w „Zestawieniu zespołów prądotwórczych będących na wyposażeniu Aquanet Spółka Akcyjna” (łącznie 101 sztuk). W planie wykazano jednocześnie (strony 17-28) 240 studni lokalnych, podczas gdy faktyczna liczba takich studni podczas czynności kontrolnych NIK wynosiła - jak wynika z zestawienia sporządzonego przez Aquanet S.A. w zakresie badanej tematyki - 237. Ponadto z Planu zaopatrzenia w wodę wynika, że Spółka posiada trzy cysterny, każda o pojemności 7.000 litrów, natomiast w zestawieniu sporządzonym przez Aquanet S.A., w toku prowadzonej równoległe przez NIK kontroli wykazano, że Spółka posiada trzy cysterny, w tym dwie o pojemności 7.000 litrów i jedną o pojemności 10.000 litrów (2 razy po 5.000 l.)³⁴.

Zastępca Prezydenta podał w wyjaśnieniach m.in., że ww. rozbieżności, wynikały z czasu trwania procesu planistycznego, w toku którego równoległe następowały zmiany dotyczące przywołanych zasobów.

(dowód: akta kontroli str. 59-70, 89, 135-151, 834-835, 846-847, 883-887, 892)

c) aktualnie obowiązujący plan zarządzania kryzysowego, opracowany w Urzędzie, a następnie zatwierdzony przez Wojewodę w lipcu 2015 r., sporządzony został w dłuższym niż dozwolonym, dwuletnim cyklu planowania. Poprzedni obowiązujący bowiem w Mieście plan zarządzania kryzysowego, opracowano i zatwierdzono w 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 152, 794)

³³ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 1167).

³⁴ Zakupioną 12 marca 2015 r.

Z wyjaśnień złożonych przez Zastępcę Prezydenta wynika, że zalecenia Wojewody do powiatowych planów zarządzania kryzysowego Urząd otrzymał 5 czerwca 2014 r., a termin do sporządzenia projektu planu wyznaczony został na dzień 31 sierpnia 2014 r. Z uwagi na fakt, że przy opracowaniu planu, ze względu na liczbę uczestniczących podmiotów oraz jego uzgodnienia z nimi, pojawiło się zagrożenie niemożliwości dotrzymania wyznaczonego przez Wojewodę terminu, pismem z dnia 24 lipca 2014 r. zwrócono się do Dyrektora Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, o prolongatę terminu wykonania planu do 31 października 2014 r. i zmiana ta została zaakceptowana. Sporządzony projekt planu, jak wyjaśniono, został przekazany w dniu 30 października 2014 r. do uzgodnienia dyrektorowi ww. wydziału, który w dniu 27 listopada 2014 r. przesłał uwagi do tego projektu. Po uwzględnieniu uwag, uzupełniony plan został ponownie przesłany dnia 2 lutego 2015 r. do wszystkich podmiotów, w celu akceptacji lub zgłoszenia uwag, sugestii, a po zaakceptowaniu projektu planu, rozpoczęto proces zbierania podpisów na karcie uzgodnień. Na wydłużenie czasu niezbędnego do wykonania planu, niewątpliwym wpływ, jak wyjaśniono, miała obsada etatowa oddziału, gdyż zadanie realizował jeden pracownik.

Z uwagi na niewystąpienie sytuacji kryzysowej oraz relatywnie niewielką skalę i istotność opisanych powyżej rozbieżności, zaniechanie dokonania aktualizacji nie wywołało negatywnych skutków. W ocenie NIK, niedysponowanie przez Prezydenta kompletnymi i rzetelnymi informacjami dotyczącymi zaopatrzenia Miasta w wodę może jednak pociągać za sobą negatywne następstwa w razie wystąpienia sytuacji kryzysowych w przyszłości. Urząd powinien także w taki sposób zorganizować cykl planowania (w tym w zakresie obsady etatowej), aby realizacja wszystkich jego etapów trwała nie dłużej niż dwa lata.

(dowód: akta kontroli str. 673-674)

3. Dane o stanie przygotowań obrony cywilnej w Mieście za 2015 r., o których mowa w punkcie 1 wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z 10 lipca 2009 r. w sprawie opracowania oceny stanu przygotowań Obrony Cywilnej w województwach³⁵, przekazane Wojewodzie drogą elektroniczną 26 lutego 2016 r., nie były zgodne z danymi zawartymi w dokumentacji dotyczącej zapewnienia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych. I tak:

1) w Planie zaopatrzenia w wodę podano, że liczba lokalnych studni awaryjnych wynosi 240, natomiast Wojewodzie przekazano informacje o 252 studniach awaryjnych³⁶,

2) w pkt 9.3 przekazanych informacji „Możliwości awaryjnego zapewnienia dostaw wody (ilość system i ich objętość)”, nie uwzględniono danych dotyczących system na wodę. Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że przyczyną powyższych różnic był błąd techniczny pracownika sporządzającego sprawozdanie.

(dowód: akta kontroli str. 59, 558, 820)

4. Zgodnie z § 16 wytycznych SOCK z 27 grudnia 2011 r. plan obrony cywilnej podlega bieżącej aktualizacji, nie rzadziej niż co dwa lata. W Planie OC znajdowały się natomiast odniesienia do nieobowiązującej w okresie objętym kontrolą procedury reagowania kryzysowego PRK 10 „Działania Centrum Zarządzania Kryzysowego dla Miasta Poznania” i procedury realizacji zadania PRZ 07 „Działania w przypadku powstania długotrwałej awarii systemów dostarczania energii elektrycznej, wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, ciepła i paliw oraz systemów odprowadzania i usuwania ścieków i śmieci”. Procedury te stanowiły elementy Planu zarządzania kryzysowego Miasta Poznania z 2012 r.

Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że Plan OC dla Miasta był aktualny do lipca 2015 r., tj. do czasu opracowania i zatwierdzenia nowego Planu zarządzania kryzysowego.

Przywołane procedury zostały zaktualizowane 30 listopada 2016 r., tj. w trakcie kontroli NIK.

(dowód: akta kontroli str. 402-489, 681, 793-794)

5. Jeden z podmiotów wymienionych w siatce bezpieczeństwa Planu zarządzania kryzysowego w zakresie zakłóceń w dostarczaniu wody i odprowadzaniu ścieków (str. 34), nie odpowiadał podmiotowi wskazanemu w procedurze reagowania kryzysowego PRK NR 06, dotyczącej tej sytuacji kryzysowej (str. 75). W siatce bezpieczeństwa wskazano bowiem,

³⁵ Utraciły moc z dniem podpisania wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 30 sierpnia 2016 r. w sprawie opracowywania oceny stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej w województwach.

³⁶ W danych tych nie podano, że woda z tych studni nie nadaje się do picia.

jako podmiot współpracujący, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie (MOPR), przy czym, jako podmiotu uczestniczącego w ww. sytuacji kryzysowej nie wskazano Placówki Straży Granicznej Poznań – Ławica. W procedurze reagowania kryzysowego, jako podmiot współpracujący wskazano natomiast tę placówkę, nie wskazując jednocześnie, jako jej uczestnika - MOPR.

(dowód: akta kontroli str. 189, 230-234)

Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że wskazana rozbieżność była wynikiem pomyłki spowodowanej błędem technicznym, przy czym właściwy podmiot został wskazany w siatce bezpieczeństwa. Korekty przedmiotowej procedury dokonano w toku niniejszej kontroli NIK.

(dowód: akta kontroli str. 674-675)

6. Prezydent nie udokumentował zobowiązania podmiotów zewnętrznych, funkcjonujących poza strukturami Urzędu³⁷, a uczestniczących w realizacji zadań zawartych w Planie zarządzania kryzysowego, do bezwzględnego sygnalizowania potrzeb dokonywania zmian w tym planie. Wymóg zobowiązania ww. podmiotów w takim zakresie, wskazano w postanowieniach końcowych (rozdział II, str. 10) „Zaleceń Wojewody Wielkopolskiego do powiatowych planów zarządzania kryzysowego” (Poznań, maj 2014 r.).

Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że po podpisaniu ww. planu i jego zatwierdzeniu przez Wojewodę, został on przesłany do wszystkich uczestników zarządzania kryzysowego realizujących zadania wskazane w opracowanym planie, przy czym w poczcie elektronicznej przekazującej ten plan, której nie wydrukowano oraz nie zarchiwizowano, poproszono jednocześnie o zgłaszanie wszelkich zmian, które będą wymagały aktualizacji dokumentu.

(dowód: akta kontroli str. 569, 816-817)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. NIK zwraca uwagę, że Prezydent nie wydał szczegółowych regulacji określających:

- zasady zapewnienia dostaw wody w mieście w sytuacji kryzysowej, w tym w obszarze zasad sprawowania nadzoru oraz koordynacji przedsięwzięć w zakresie przygotowań i realizacji zadań zapewniających dostawę wody w sytuacjach kryzysowych,
- wymagania techniczne i organizacyjne dotyczące projektowania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę, mające na celu zapewnienie funkcjonowania tych urządzeń w warunkach sytuacji kryzysowej (w tym zasady osiągania kolejnych stanów gotowości wodociągu do pracy w warunkach sytuacji kryzysowej i zasady ustalania potrzeb materiałowych),
- wymagania w zakresie budowy (w tym lokalizacji) i utrzymywania studni awaryjnych,
- zasady higieniczno-sanitarne użytkowania środków przewozu wody pitnej,
- kalkulowanie liczby i pojemności środków przewozu wody pitnej niezbędnej dla zapewnienia dostaw wody w sytuacji kryzysowej.

Zdaniem NIK, szczegółowe regulacje w ww. zakresie mogą przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa zaopatrzenia Poznania w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 814-825, 866-880)

2. Ramowe sformułowania zawarte w Zezwoleniu mogą okazać się niewystarczające dla zapobieżenia skutkom nadzwyczajnych sytuacji, związanych z długotrwałymi przerwami w dostawach wody dla znacznych części, czy też nawet całego obszaru Miasta. Sytuacje kryzysowe mają charakter nieprzewidywalny i wymagają perspektywicznego planowania, także w zakresie precyzyjnego i niebudzącego wątpliwości określenia podmiotu odpowiedzialnego za zapewnienie (utrzymanie) alternatywnych źródeł wody na wypadek takich zdarzeń.

(dowód: akta kontroli str. 31-41)

3. NIK wskazuje, że w świetle § 5 ust. 1 i 2 w zw. z § 4 rozporządzenia w sprawie SOCK, Prezydent powinien opracować wieloletni plan działania w zakresie obrony cywilnej, uwzględniający zadania uprzednio ustalone przez szefa obrony cywilnej województwa (Wojewodę).

³⁷ W samym Urzędzie obowiązywała instrukcja nr I/ZKB/PS-01/4 z dnia 17 stycznia 2014 r. „Instrukcja aktualizowania planów Oddziału Ochrony Ludności”.

(dowód: akta kontroli str. 683-684)

4. Prezydent zatwierdził treść Planu OC, dotyczącego m.in. kwestii dostarczania wody pitnej mieszkańcom Poznania, również z wykorzystaniem studni ręcznych utrzymywanych przez Aquanet S.A. NIK zwraca uwagę, że według treści Planu zaopatrzenia w wodę, woda możliwa do pozyskania ze studni (zarówno ręcznych jak i wyposażonych w pompy głębinowe) nie jest zdatna do picia i nie ma możliwości jej uzdatnienia. Tymczasem, w sporządzonych przez Spółkę kartach realizacji zadań obrony cywilnej OC 12/1 (zapewnienie wody pitnej dla ludności) i OC 14/2 (zapewnienie dostaw wody o odpowiednich parametrach jakości) włączonych do Planu OC, jako podstawową ścieżkę postępowania wskazano w przyjętej do wykonania natychmiastowego procedurze dostarczenie ludności wody ze studni lokalnych³⁸.

(dowód: akta kontroli str. 402-489)

Ocena cząstkowa

Prezydent dysponował planami reagowania na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób wpłynąć na stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców Miasta, jednakże wymagały one aktualizacji oraz uzupełnienia. Ponadto, część danych przekazanych Wojewodzie w tym przedmiocie i dotyczących obrony cywilnej, nie była rzetelna. Z uwagi na niewystąpienie w okresie objętym kontrolą sytuacji kryzysowych, nie wywołało to jednak negatywnych skutków w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia Poznania w wodę.

2. Przygotowanie do realizacji planów kryzysowych

20. Wobec braku prawnego obowiązku, Urząd nie przeprowadził inwentaryzacji ani sprawdzenia właściwego funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w sytuacji kryzysowej (warunkach specjalnych).

(dowód: akta kontroli str. 845)

21. Z zestawienia danych, dotyczących zabezpieczenia Miasta w awaryjne źródła wody przez przedsiębiorstwo wodociągowe³⁹, wynika, że studnie lokalne⁴⁰ zapewniają możliwość pozyskiwania, w przypadku braku dostaw energii elektrycznej (przy zastosowaniu pomp ręcznych oraz pomp elektrycznych przy użyciu przenośnych agregatów), wody niezdatnej do picia i służącej zapewnieniu realizacji praktyk podstawowej higieny, o wydajności 6.258 m³ na dobę. Stanowi to 625,8% pokrycia dobowych potrzeb w okresie dostaw minimalnych wody (1.000 m³ na dobę dla mieszkańców miasta Poznania) oraz 208,6% pokrycia potrzeb w okresie dostaw niezbędnych (3.000 m³ na dobę dla mieszkańców miasta).

(dowód: akta kontroli str. 900-901)

22. Jak wynika z informacji uzyskanych w toku kontroli NIK w Aquanet S.A., podmiot ten dysponuje danymi, z których wynika, że możliwe jest pozyskanie wody przeznaczonej do picia z pozostałych awaryjnych źródeł wody (SUW zlokalizowanych w gminach ościennych, niepołączonych z siecią wodociągową Miasta), w przypadku braku dostaw energii elektrycznej, o wydajności 5.721 m³ na dobę. Stanowi to 208% pokrycia dobowych potrzeb w okresie dostaw minimalnych wody (2.750 m³ na dobę dla mieszkańców Poznania) oraz 127% pokrycia potrzeb w okresie dostaw niezbędnych (4.500 m³ na dobę)⁴¹.

(dowód: akta kontroli str. 900-901)

³⁸ W przywołanych wyżej kartach wskazano w pkt 4 przeprowadzenie przeglądu stanu technicznego oraz ewentualnych napraw studni lokalnych na terenie m. Poznania, w pkt. 5 przeprowadzenie badań jakości wody w studniach lokalnych, w pkt. 6 przygotowanie komunikatów dla ludności dotyczących zasad korzystania ze studni lokalnych, a pkt. 7 przygotowanie zespołów prądotwórczych do zasilania studni głębinowych.

³⁹ Sporządzonego przez Aquanet S.A., w toku prowadzonej równolegle kontroli NIK w zakresie badanej tematyki.

⁴⁰ Z wyłączeniem 19 niesprawnych studni.

⁴¹ Wycień dokonano w oparciu o dane w zakresie zapotrzebowania na wodę wyłącznie na podstawie liczby mieszkańców Miasta, bez uwzględnienia pozostałych potrzeb.

23. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej istniała możliwość pobierania wody pitnej ze zbiorników należących do Spółki. Aquanet S.A. dysponuje danymi, z których wynika, że możliwe jest pozyskanie wody pitnej z dwóch zbiorników, wchodzących w skład sieci wodociągowej Poznania, posiadających spływ grawitacyjny, o wydajności 80.000 m³ na dobę. Czasowe pokrycie minimalnego zapotrzebowania na wodę wyniesie 698 godzin, natomiast zapotrzebowania niezbędnego - 427 godzin.

Możliwe jest również, jak wynika z danych Spółki, pozyskanie wody pitnej ze zbiorników, wchodzących w skład sieci wodociągowej Poznania, nieposiadających spływu grawitacyjnego, o wydajności 24.100 m³ na dobę (zlokalizowanych w dwóch stacjach uzdatniania wody). Czasowe pokrycie minimalnego zapotrzebowania na wodę wyniesie 210 godzin, natomiast zapotrzebowania niezbędnego - 129 godzin.

Pozyskanie wody pitnej możliwe jest także ze zbiorników, o wydajności 3.762 m³ na dobę (zlokalizowanych w 10 SUW w gminach ościennych). Czasowe pokrycie minimalnego zapotrzebowania na wodę wyniesie 33 godziny, natomiast zapotrzebowania niezbędnego - 20 godzin.

(dowód: akta kontroli str. 900-901)

24. Składniki majątku planowane do wykorzystania na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej, należały do Aquanet S.A.

(dowód: akta kontroli str. 624-626)

Z zestawienia danych pozyskanego od Spółki wynika, że wydajność środków przewozu wody pitnej wynosi 95,4 m³ na dobę. Stanowi to 3,47% pokrycia dobowych potrzeb w zakresie dostaw minimalnych wody oraz 2,12% pokrycia potrzeb w zakresie dostaw niezbędnych wody.

(dowód: akta kontroli str. 900-901)

W latach 2015 - 2016, Prezydent nie zawarł umów na wykorzystanie, w sytuacjach kryzysowych związanych z zaopatrzeniem w wodę pitną, składników majątkowych niebędących w dyspozycji Aquanet S.A. Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej związanej z zaopatrzeniem w wodę pitną, gdy środki transportowe, którymi dysponuje Spółka byłyby niewystarczające, wówczas istnieje możliwość skorzystania z beczkowozów będących w posiadaniu innych gmin lub powiatów. Dodał, że WZKiB może skorzystać z bazy danych Wojewody dla potrzeb zarządzania kryzysowego (aplikacja ARCUS 2005), w której wykazywane są środki będące w posiadaniu innych gmin i powiatów.

(dowód: akta kontroli str. 678-679)

Wobec braku prawnego obowiązku, Prezydent nie posiadał danych o ilości wody pitnej konfekcjonowanej, produkowanej w Mieście oraz nie podjął działań w celu jej zabezpieczenia na wypadek sytuacji kryzysowej związanej z zaopatrzeniem w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 685-686)

25. Formacje obrony cywilnej, zgodnie z § 138 ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej⁴², mogą tworzyć także pracodawcy. Formacje te zaopatruje organ lub przedsiębiorca tworzący formacje, w oparciu o określony zakres ich działania. W tabeli nr 7, stanowiącej załącznik do wytycznych SOCK z 10 lipca 2009 r., nie wykazano żadnych potrzeb sprzętowych oraz sprzętu OC zakupionego w 2015 r. Zastępca Prezydenta podał w wyjaśnieniach, że w Urzędzie nie powołano formacji OC, w związku z tym nie było potrzeby dokonywania zakupów w zakresie wyposażenia i umundurowania, a także w zakresie określania potrzeb sprzętowych.

(dowód: akta kontroli str. 556, 682-683)

26. Z danych pozyskanych w toku kontroli NIK prowadzonej w Aquanet S.A. wynika, że w latach 2015-2016 na terenie Miasta nastąpiło 11 przerw w dostawie wody trwających ponad 12 godzin⁴³. Aquanet S.A. nie informował Prezydenta o takich przerwach.

(dowód: akta kontroli str. 898-899)

⁴² Dz. U. z 2016 r. poz. 1534, ze zm.

⁴³ Dziewięć w 2015 r. i dwie w 2016 r.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. NIK zwraca uwagę, że Urząd nie wyegzekwował od Aquanet S.A. obowiązku każdorazowego powiadamiania Prezydenta o przerwach w świadczeniu usług przekraczających 12 godzin, nałożonego na Spółkę w punkcie 3.7 Zezwolenia.

(dowód: akta kontroli str. 31-41, 682, 685-686)

2. Aquanet S.A. zapewniła awaryjne źródła wody umożliwiające zaopatrzenie w sytuacjach kryzysowych (na wypadek braku możliwości jej dostaw siecią wodociagową), jednakże wydajność środków służących do przewozu wody pitnej będących w dyspozycji Spółki stanowiła zaledwie 3,47% minimalnego oraz 2,12% niezbędnego zapotrzebowania w wodę dla Miasta. NIK zwraca uwagę, że w planach nie uwzględniono ani ilości beczkowozów, ani sposobu ich pozyskiwania gwarantujących pokrycie co najmniej minimalnego zapotrzebowania Poznania w wodę, w takiej sytuacji.

Zastępca Prezydenta podał w wyjaśnieniach, że w ocenie ryzyka, prawdopodobieństwo wystąpienia sytuacji, w której nastąpi brak dostaw energii elektrycznej i niemożliwy będzie grawitacyjny spływ wody jest znikomy, w związku z tym w Planie zaopatrzenia w wodę nie opracowano scenariusza działań na tę okoliczność. Dodał, że w przypadku wystąpienia takiego zagrożenia podejmowane będą działania wypracowane na posiedzeniu Zespołu Zarządzania Kryzysowego dla Miasta Poznania.

NIK wskazuje, że niewielkie prawdopodobieństwo wystąpienia sytuacji kryzysowych, nie stanowi okoliczności zwalniającej z zaplanowania pełnego pokrycia dobowego zapotrzebowania Miasta w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 864-865, 900-901)

Ocena cząstkowa

W przypadku sytuacji kryzysowej możliwe było pozyskiwanie wody zdatnej do picia z SUW i zbiorników wody oraz wody niezdatnej do picia ze studni lokalnych w ilościach umożliwiających pokrycie niezbędnego zapotrzebowania mieszkańców Miasta. Prezydent nie zapewnił jednak pełnego pokrycia dobowych potrzeb Poznania w zakresie dostaw niezbędnych i minimalnych wody, na wypadek całkowitego braku możliwości jej dostarczania siecią wodociagową, ani nie zabezpieczył składników majątkowych do wykorzystania w takiej sytuacji. Z uwagi na jej niewystąpienie w okresie objętym kontrolą, nie wywołało to jednak negatywnych skutków w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁴, wnosi o:

- 1) sporządzenie Planu zarządzania kryzysowego z zachowaniem dwuletniego cyklu jego planowania,
- 2) podjęcie działań organizacyjnych w celu dokonywania systematycznej aktualizacji Planu zarządzania kryzysowego i jego elementów składowych (w tym Planu zaopatrzenia w wodę) oraz Planu OC, a także zapewnienie tej aktualizacji zakresu gwarantującego pełną informację o uwarunkowaniach zaopatrzenia Miasta w wodę na wypadek sytuacji kryzysowej,
- 3) uzupełnienie dokumentacji dotyczącej infrastruktury krytycznej o elementy wskazane w zaleceniach Wojewody,
- 4) zapewnienie przekazywania Wojewodzie rzetelnych danych o stanie przygotowań obrony cywilnej w Poznaniu.

⁴⁴ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 30 stycznia 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler

Dyrektor

Maciej Kowalski
specjalista kontroli państwowej

z up. Grzegorz Malesiński
wicedyrektor

Na podstawie art. 35c ustawy o NIK,
w toku wystąpienia pokontrolnego,
dokonanego w dniu 23 lutego 2017 r.
sporządzonego omyłkowo omyłkowo
pismem przez zastrzeżenie
we str. 4 wystąpienia, w pierwszym
rozdziale punktu 3. wyraz
"powerny" sformułowanie
"adwokat rezydentów".